

Speciální pedagogika je nekonečný příběh vzdělávání se a nových metod

Vznik speciálních tříd v Mateřské škole a speciálním pedagogickém centru Jihlava, p. o. (dále SPC), na ZŠ Demlova, doprovázela od roku 1991 bývalá učitelka a dnes ředitelka Ljubica Váchová-Nováková. Inspirací a zdrojem zkušeností jí vždy byli rodiče, otec byl lékař a matka psycholog.

„Celý náš život se proto točil kolem lidí s postižením a často jsem se účastnila akcí pro zdravotně postižené. Možná to mě ovlivnilo v mé další cestě, tedy v rozhodnutí studovat speciální pedagogiku na Univerzitě Karlově v Praze,“ vyjádřila Ljubica Váchová-Nováková.

Co pokračovalo po studiu, a jak v Jihlavě vzniklo jedno z největších speciálních pedagogických center v republice, se dočtete v rozhovoru pro Noviny jihlavské radnice.

Jak jste v SPC začínala?

V roce 1991 jsem nastoupila jako speciální pedagog v mateřské škole v Jihlavě, ve třídě pro děti se zrakovým postižením. Ve třídě byla nevidomá dívka a další děti se zbytky zraku. Měla jsem zkušenosti z pražských škol a dalších stáží, a na základě těchto zkušeností jsem začala pracovat s dětmi jednotlivě na zrakové stimulaci, nácvicích bodového písma, prostorové orientace atd.

Během následujících let začalo Ministerstvo školství vytvářet celorepublikovou síť speciálních pedagogických center, a díky podpoře města Jihlavy a vstřícnosti mých kolegů se podařilo v Jihlavě založit centrum pro děti se zrakovým postižením. Postupně se začalo ukazovat, že podporu odborníků potřebují také děti s jinými handicap, a tak se původní centrum začalo rozšiřovat až do současného stavu.

Do Policejní akademie se přihlásil rekordní počet seniorů

Spolek Nebojte se policie byl založen v roce 2011, a kromě zvyšování právního vědomí mladých lidí pomáhá seniorům zvládat obtížné životní situace. A právě jim je určena Policejní akademie, do které se letos přihlásil rekordní počet, přes 130 studentů.

„Jedná se o celoroční aktivitu, kterou realizujeme formou minimálně 14 besed. Na besedách jsou senioři upozorňováni na různá rizika, a jak se jim vyhnout. Poskytujeme také sekundární prevenci, tedy pokud se již obětí podvodníka stali, tak jim po celý rok zajistíme bezplatnou právní pomoc,“ uvedl předseda spolku Antonín Křoustek.

Aktivita spolku, založeného na rodinné spolupráci pana Křoustka a jeho manželky, však přesahují rámec běžné prevence. Například při projektu Branný závod se snaží zlepšit pohybové aktivity seniorů. „Branný závod také sblíží dědečky a babičky s jejich dětmi a vnoučaty, které je mo-

Ljubica Váchová-Nováková

A s jakými typy postižení si v SPC „poradíte“ nyní?

Speciálně pedagogické centrum slouží klientům, tedy dětem, rodičům i pedagogům z kraje Vysočina. V současnosti máme dva tisíce klientů – šest set klientů máme přímo v Jihlavě, a patříme tedy k největším speciálně pedagogickým centrům v zemi. Začínali jsme v roce 1993, kdy jsme nabízeli péči pouze dětem se zrakovým problémem. Věnujeme se klientům se všemi druhy postižení, tedy s tělesným handicapem, poruchami autistického spektra, mentálním handicapem a kombinovanými vadami. V současné době přibýly i děti s genetickými vadami, nebo děti nemocné, například s diabetem. Setkáváme se i s dětmi s ojedinělým postižením nebo onemocněním, což vede k tomu, že musíme spolupracovat s lékaři, protože nám chybí zkušenost s danou diagnózou.

Co za aktivity nebo služby nabízíte?

Stejně jako ostatní speciálně pedagogická centra se věnujeme základním činnostem – zajišťujeme komplexní diagnostiku u klientů, depistáž a včasnou speciálně pedagogickou a psychologickou péči, speciální stimulace dle potřeb, výcvik specifických dovedností, nácvik používání kompenzačních pomůcek, sociálně právní poradenství, metodickou a supervizní činnost, dokumentaci, konzultace s učiteli, vedení rodiny.

SPECIÁLNĚ pedagogické centrum pracuje týmově a jeho pracovníci nabízejí nejnovější postupy a techniky. Foto: archiv MMJ

Centrum by mělo dítě se zdravotním postižením provést vzdělávacím systémem. Mělo by být schopno najít mu vhodnou mateřskou a základní školu, pracovat s rodiči i pedagogy, případně s asistentem pedagoga. Pokud dítě potřebuje nácvik slepeckého písma, nebo prostorové orientace, nebo logopedickou péči, nabídne mu centrum i takovouto intervenci.

A kdo tyto služby poskytuje?

Náš tým má v současnosti tři psychologové a 11 speciálních pedagogů. Snažíme se, aby se každý speciální pedagog profiloval pro určitou problematiku. Psychologové jsou „univerzální“, musejí pracovat se všemi dětmi, vzdělávat se na veškerá specifika. Nedávno od nás odcházela po čtyřicetileté praxi psychologka. Ze zajímavosti jsem sečetla všechny zprávy, které během svého působení vystavila, a bylo jich 14 000. I ostatní pracovníci u nás pracují dlouho, spolupracují a vzdělávají se.

Speciálně pedagogické centrum pracuje týmově a jeho pracovníci nabízejí nejnovější postupy a techniky. Snaží se, aby děti „zapadly“ do svého školního prostředí. Školí pedagogy a asistenty, radí jim, aby byli s dítětem schopni pracovat. Je to velmi náročná práce, protože vývoj například v oblasti sluchadla jde rychle kupředu a pracovníci musejí tyto změny reflektovat, každoročně se proškolovat v nových postupech. Je to nekonečný příběh vzdělávání se a nových metod.

V čem se změnila práce SPC po přijetí zákona o společném vzdělávání?

Přinesl nám mnoho nesrovnalostí, o kterých víme, a ví o nich i Asociace pracovníků Speciálně pedagogických center a ministerstvo školství. Zákon přinesl obrovský nárust administrativy, i to, že informace nejsou jednotné, což práci činí složitější. Hlídáme data, výkazy, kvalifikaci asistentů... přibýla nám byrokracie.

Náš tým by měl pracovat s dítětem, pomáhat rodičům, řešit diagnostiku a metodicky vést učitele, ale musí se zabývat tím, jaká je normovaná finanční náročnost, zda škola má disponibilní hodiny, zda se jedná o první, druhý nebo čtvrtý

stupeň podpůrného opatření.

Stali se z nás spíše papíroví poradci, což nás, podle mého názoru, hodně vzdálilo od škol. Dříve jsme se školami tvořili jednotný, nastavený systém, dnes ale po nich chceme věci, na které nejsou připraveny.

Potlačují se tím kompetence školy i odborných pracovníků SPC. Ředitel nemůže sám svobodně rozhodnout, co udělá s příplatkem na zdravotní postižení, zda jej využije na snížení počtu dětí ve třídě, nebo na zřízení pozice asistenta pedagoga, případně zda peníze využije pro pedagoga.

Ríká se, že speciální pedagog by měl umět všechno. Jak podle vás vypadá dobrý speciální pedagog?

Je to člověk, který má rád svou práci a je schopen upřednostnit zájem dítěte. Dobrý speciální pedagog by podle mého názoru měl být dobrým týmovým pracovníkem, který je schopen reflektovat vývoj a změny jednotlivých problematik, který dokáže podpořit rodiče, učitele i asistenta pedagoga na společné cestě s dítětem, vytvořit komplexní systém práce, na kterém se týmově podílí více lidí. Měl by umět lidi v týmu motivovat, ale být jim také oporou, a to nejen papírovou.

A co byste poradila pedagogům, kteří do své třídy začleňují dítě s postižením?

Předně bych jim chtěla velmi poděkovat. Je to nelehká práce. V současných třídách se setkáváme s multikulturními rozdíly, máme tam děti zdravé i děti se speciálními vzdělávacími potřebami, děti hraniční, hyperaktivní... Učitel musí umět svůj program diferencovat tak, aby vyhovoval všem těmto skupinám, což je velmi náročné.

Chtěla bych je poprosit také o trpělivost. Věci někdy nejdou tak rychle, jak bychom chtěli, mnohdy začínáme znovu a znovu. Také je dobré snažit se vzdělávat v dané oblasti, nastudovat si například metodiku práce s dítětem s autismem. Začít a až pak se učit, to je opravdu krok zpátky. Dítě si totiž okamžitě mapuje, jak s ním kdo zachází, a pokud se nedaří uspokojit jeho základní potřeby, může jít do agrese. Inkluze nesmí být náhlá, nepřipravená, a učitel v ní nesmí zůstat sám.